

Природні і антропогенні ландшафти у сфері природокористування *Наукові записки. №1. 2010.*

відповідних заповідних об'єктах. Це – ознака цивілізованості регіону й держави загалом. У Західній Європі такі об'єкти вже давно відновлені та успішно працюють на благо держав.

Висновок. Природа і ландшафти Західної України унікальні. Про них написано багато, але й зараз, на початку XXI сторіччя, немає узагальнюючої монографії чи окремої колективної праці, де унікальність природи і ландшафтів Західної України, особливості їхнього господарського освоєння й проблеми збереження були б подані цілісно. Можливо, ця стаття буде першим кроком до створення їх цілісного «образу». Йдеться не лише про природу і ландшафти. Тут унікальні також історія розвитку соціальної системи, територіальна організація її структури, екологічне середовище й менталітет людини. Зрозуміло, що для такого широкого пізнання Західної України потрібні сумісні зусилля фахівців різних галузей знань. «Велика книга» загального образу Західної України ще попереду і, сподіваюсь, що буде.

Література:

1. *Воропай Л.І.* Середнє Придністров'я – унікальний регіон України / *Л.І. Воропай // Середнє Придністров'я // За ред. Г.І. Денисика.* – Вінниця: ПП «Видавництво «Геза», 2007. – 431 с.
2. *Денисик Г.І.* Антропогенні ландшафти Правобережної України / *Г.І. Денисик.* – Вінниця: Арбат, 1998. – 292 с.

Резюме:

Денисик Г. УНИКАЛЬНОСТЬ ПРИРОДЫ И ЛАНДШАФТОВ ЗАПАДНОЙ УКРАИНЫ.

Рассмотрены факторы, которые обуславливают уникальность природы и ландшафтов Западной Украины. Среди них определяющим является контактность размещения региона, что существенно влияет на его климат, почвы, растительность, животный мир, ландшафты и разнообразие заповедных объектов, а также особенности их рационального использования и охраны. Отмечено что и в начале XXI столетия нет фундаментальной работы, где бы уникальные особенности природы и ландшафтов Западной Украины, а также сформировавшейся на их фоне социосистемы и менталитета людей, были отображены совместно.

Ключевые слова: Западная Украина, природа, ландшафты, регион, контактность, уникальность.

Summary:

Denysyk G. THE UNICITY OF NATURE AND LANDSCAPES OF WESTERN UKRAINE.

Factors which predetermine the unicity of nature and landscapes of Western Ukraine are considered. Among them pinness of location of region, which has a considerable influence also on his climate, soils, vegetation, animal kingdom, landscapes and varieties of the protected objects, and also their features of the rational use and guard are determining. It is marked that and at the beginning of the XXI century there is no fundamental labour, where unique properties of nature and landscapes of Western Ukraine, and also of sociaty systems, which are formed on their background, and original mentality of people, were rotined integrally.

Keywords: Western Ukraine, nature, landscapes, region, pinness, unicity.

Надійшла 21.03.2010р.

УДК 551.4:911.2 ≡ 330.15:477.84

Ігор КАСІЯНИК, Інна ЛЮБИНСЬКА, Володимир МИСЬКО, Ганна ЧЕРНЮК

ОЦІНКА ЛАНДШАФТІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПРИДНІСТЕР'Я З ПОЗИЦІЙ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

За оціночними показниками встановлено, що понад 50% території Хмельницького Придністер'я займають найбільш сприятливі і сприятливі для землеробства природні комплекси з бонітетами ґрунтів від 60 до 100 балів. Сприятливі для рекреації типи ПК займають до 40-45% площі. Оціночні показники показують як доцільніше використовувати ресурси різних типів природних комплексів (ПТК).

Ключові слова: ландшафт, оцінка, ступінь сприятливості, землеробство, бонітет ґрунтів, рекреація, Хмельницьке Придністер'я, природні комплекси – ПТК.

Рациональне природокористування базується на комплексному підході до вивчення природних умов та оцінки природних ресурсів конкретних регіонів. Класики ландшафтознавства звернули увагу на те, що в природі має місце нерівнозначність факторів розвитку [2,5,7]. Тому доцільно розрізняти ведучі та підпорядковані фактори і процеси в формуванні природних косплексів. Н.А.Солнцев [7] розподілив природні компоненти в залежності від їх ролі та сили впливу в один загальний ряд від самих сильних до самих слабких: 1) геологічна будова, 2) літологія, 3) рельєф, 4) клімат, 5) води, 6) ґрунти, 7) рослинність, 8) тваринний світ. Всі фактори об'єднуються в 3 групи: а) літогенні, б) гідро-кліматогенні, в) біогенні. Дзеркальним відображенням ландшафту є ґрунти, які являють собою комплексне природне утворення, як результат взаємодії всіх трьох груп компонентів, тому що є

біоосним утворенням компонентів живої та неживої природи і можуть бути віднесені як до групи літогенних так і до групи біогенних факторів. Основою для оціночних досліджень є виявлення типів ПТК (природно-територіальних комплексів), їх характеристика і картографування, створення ландшафтної карти потрібного масштабу. Методика ландшафтно-оціночних досліджень розроблена залежно від конкретних умов за загальноприйнятими принципами [1, 2, 5, 8, 9, 10]. Оцінка окремих компонентів та факторів природного середовища не може врахувати всі причинно-наслідкові взаємозв'язки й взаємозалежності. Тому більш актуальною є комплексна оцінка ПТК як цілісної геосистеми. Оцінки залежать від практичних потреб, наприклад, якісні та кількісні, для сільськогосподарського використання в цілому чи певної галузі або культури тощо. Ціль оціночних досліджень – визначити ступінь сприятливості природних умов в межах виявлених ПТК для тих чи інших потреб.

Якісна оцінка ПТК має універсальне значення тому що дозволяє класифікувати ПТК за потенціалом сприятливості залежно від різних властивостей, позитивних та негативних впливів на даний суб'єкт. Наприклад, від нахилу схилів залежить можливість розорювання, використання техніки, ерозійна небезпека, від рельєфу залежить розмір та форма угідь, умови зимування визначаються за мінімальними температурами, товщиною снігового покриву. Оціночні показники прийнято переводити в бали за 5-ти або 10-ти бальною шкалою. Потім складають бальні оцінки всіх показників та за сумами балів класифікують ПТК на групи найбільш сприятливих, сприятливих, малосприятливих, несприятливих. Така схематична класифікація не розкриває реального різноманіття природних ресурсів, проте чітко відображається на прикладних оціночних картосхемах. Об'єкти оцінки залежать від масштабу. Оптимальним об'єктом на карті республіки чи області є ландшафт, для областей і районів – типи місцевостей, для територій сільрад і колективних господарств – урочища та групи урочищ (рис.1). Таким чином, оцінка ПТК включає наступні етапи: 1) складання переліку оціночних властивостей і показників ПТК в залежності від поставленої цілі; 2) вимірювання або визначення за довідниками стану природних об'єктів (температура, зволоження, бонітет тощо); 3) визначення оцінок у балах та суми балів або середньозваженого балу; 4) складання ландшафтно-оціночної карти сприятливості ПТК за методом кольорового фону «світлофор». При комплексній оцінці ПТК враховують природний потенціал, економічний потенціал та соціальні показники з виділенням ділянок різного ступеня сприятливості та несприятливих для певного використання, а потім ПТК групують в території одноцільового, багатоцільового та недоцільного призначення.

Середнє Придністер'я відноситься до загальнодержавної екологічної мережі, а Дністровський каньйон розглядається як унікальний рекреаційний район Дністровського ландшафтного парку. Більша частина Хмельницького Придністер'я належить до НПП «Подільські Товтри». На лівобережжі Дністра до нього прилягає Хотинська височина, де за наказом президента організується Хотинський НПП. У зв'язку з цим більшість сучасних досліджень Придністер'я присвячені оцінці рекреаційного потенціалу території [3, 4, 6, 8, 9]. Авторами зроблено оцінку сприятливості ПТК Придністер'я для рекреації на основі ландшафтних карт Хмельницької та Тернопільської областей за К.І. Геренчуком [6, 7, 8, 9]. Зокрема, встановлено, що у південній частині Хмельницької області біля 60% площі займають несприятливі для рекреації типи розораних місцевостей вододільних рівнин з прадолінами та хвилясто балочних рівнин Подільської височини. В межах 10% площі, яку займають Товтри, тільки 3-4% складають сприятливі для відпочинку місцевості зі сполученням лісу, водойм, скель та лісо-лучно-степових ділянок. Переважно сприятливі для рекреації місцевості придолинних схилів та річкових долин займають 30-35% території. Безпосередньо у Хмельницькому Придністер'і в межах Кам'янець-Подільського, Новоушицького та південних частин Чемеровецького та Дунаєвського районів, площа сприятливих для рекреаційної діяльності типів місцевостей (ПТК 11, 12а, 14, 15, 18 за ландшафтною картою на рис. 1) зростає до 45-50% території. Різноманітні типи урочищ і пейзажні сполучення фаций деяких ПТК мають дуже сприятливі умови для організованого і неорганізованого туризму і сприятливі умови для відпочинку здорових та хворих рекреантів, при умові проведення меліоративних та водоочисних заходів на більшості водойм. Комфортні погодні умови для літнього відпочинку у Придністров'і в середньому тривають від червня (повторюваність комфортної погоди 30-40% за місяць) до вересня (5-15% днів з комфортною погодою і решта з субкомфортною). Для липня і серпня характерно біля 100% комфортних днів для літніх видів рекреації в середньому за багаторічний період. Найбільш сприятливі для рекреації типи місцевостей розташовані в долині Дністра та в каньйоноподібних долинах його приток. Несприятливі для

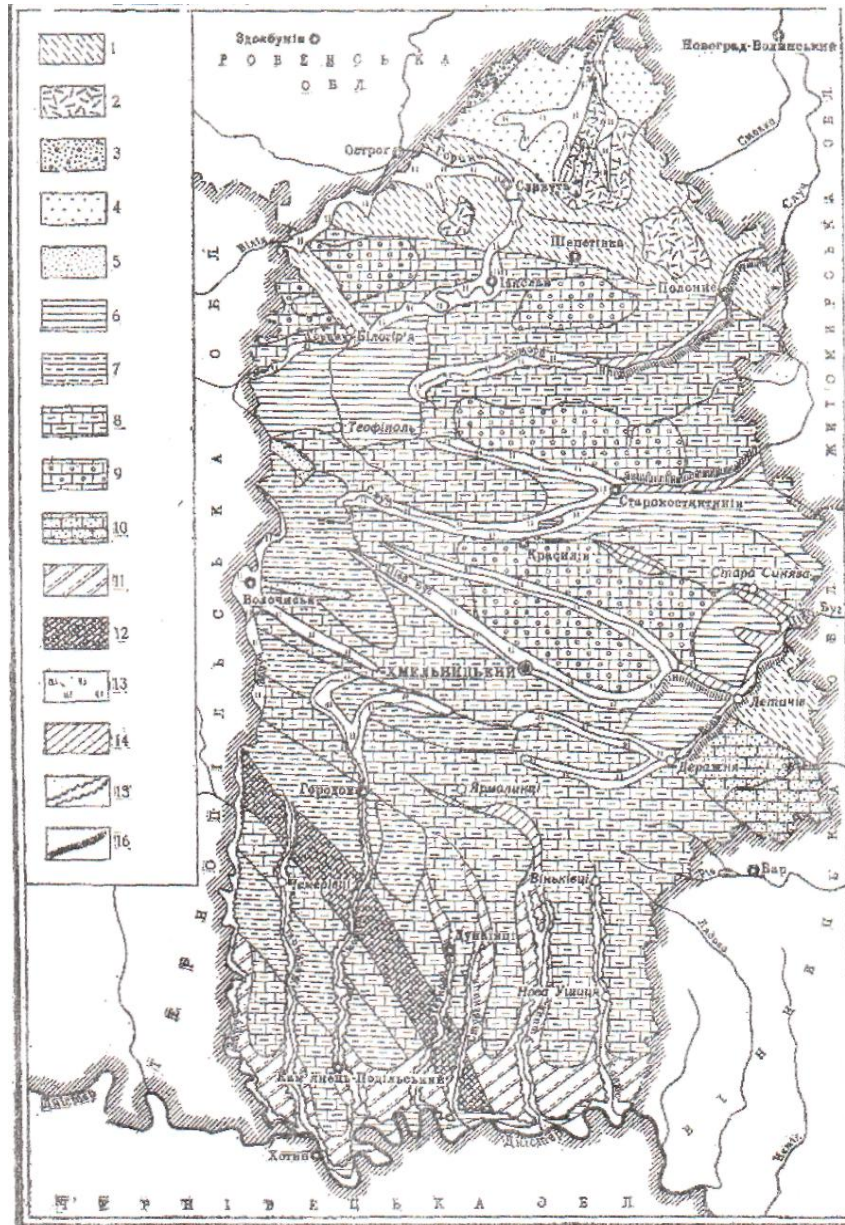

Рис. 1. Схематична ландшафтна карта Хмельницької області за К.І.Геренчуком.

ПТК поліського типу на денудованих рівнинах з покривом пісків і легких лесоподібних суглинків:

1– масиви потужних пісків, вкритих сосновими і сосново-дубовими лісами на дерново-слабопідзолистих ґрунтах; 2– масиви малопотужних пісків, вкритих мичниковими луками на дернових оглеєних ґрунтах; 3 – масиви понижень з близьким заляганням ґрунтових вод і болотистими луками та торфовищами; 4 – масиви легких лесоподібних суглинків з ясно-сірими і сірими опідзоленими ґрунтами, переважно розораними; 5 – масиви понижень лесоподібних суглинків з лучно-чорноземними ґрунтами під луками й орними землями; **ПТК** лісостепового типу на лесоподібних суглинках: 6 – рівнини низьких лесових терас з перевагою глибоких малогумусних чорноземів, здебільшого розорені; 7 – рівнини на міжріччях, вкритих малогумусними глибокими чорноземами, місцями оглеєними, у комплексі з лучно-чорноземними ґрунтами, переважно розорані; 8 – хвилясті балочні місцевості, вкриті переважно опідзоленими чорноземами, здебільшого розорені; 9 – горбисті межирічні місцевості, вкриті переважно підзоленими сірими і темно-сірими ґрунтами, здебільшого розорані та з рештками грабових дібров; 10 – балочно-зсувні місцевості на балтських глинах з перевагою опідзолених ґрунтів і поширенням грабових дібров; 11 – місцевості придолінних схилів з ярами та змитими дерново-карбонатними ґрунтами, часто заліснені; **ПТК Товтровою кряжу**: 12 – вапнякові горби та масиви, переважно вкриті широколистяними лісами та степовим різнограв'ям на перегнійно-карбонатних і сірих щебенистих ґрунтах; **ПТК річкових долин**: 13 – заплави заболочені, зайняті торфовищами і болотистими луками; 14 – заплави суглинисті та щебенисті; 15 – урвищні схили долин, складені переважно вапняками; 16 – скелясті схили, складені переважно вапняками; 16 – скелясті схили долин, складені кристалічними породами.

Оцінка сприятливості ПТК Хмельницького Придністер'я для рекреації і землеробства (Бали визначені за бонітетом переважаючих ґрунтів з поправками на еродованість і крутизну схилів)

Шифр ПТК за ландшафтною картою	Типи місцевостей (ПТК)	Ступінь сприятливості для рекреації	Бонітет та ступінь сприятливості для землеробства
6	Рівнини низьких лесових терас з перевагою глибоких мало гумусних чорноземів, здебільшого розорані	несприятливі	99 балів найбільш сприятливі
7a	Древні долини межиріч, частково перезволожені (поплави) з глибокими мало гумусними оглеєними чорноземами	несприятливі	100 балів найбільш сприятливі
7б	Рівнини межиріч з мочарами на плоских пониженнях з мало гумусними глибокими чорноземами, місцями оглеєними, у комплексі з лучно-чорноземними ґрунтами, переважно розорані	несприятливі	99 балів найбільш сприятливі 67 балів сприятливі
8	Хвилясті балочні місцевості рівнин, переважно на опідзолених чорноземах здебільш розорані	несприятливі	75 балів – сприятливі, 56 балів на середньо і сильно змитих ґрунтах
11	Місцевості спадистих придолинних схилів з ярами та змитими ґрунтами, часто заліснені	сприятливі	30 балів на схилах 6-9° 25-20 балів на схилах 9-15° 5 балів на схилах 15-20° Малосприятливі і несприятливі
12a	Вапнякові горби та масиви Товтр, переважно під широколистяними лісами та степовим різотрав'ям на перегнійно-карбонатних і сірих щебенистих ґрунтах	сприятливі	50 балів на середньо змитих ґрунтах 35-40 балів на сильно змитих ґрунтах Сприятливі і малосприятливі
12б	Міжтовтрові рівнини з глибокими чорноземами під орними землями	несприятливі	95 – 85 балів найбільш сприятливі
12в	Невисокі рифові масиви Товтр, вкриті лесовидними суглинками з опідзоленими чорноземами, обезліснені	несприятливі	75 балів на слабо змитих ґрунтах 58 балів на середньо і сильно змитих ґрунтах.
13	Заплави заболочені з торфовищами і болотистими луками	несприятливі	Несприятливі для землеробства, сприятливі під пасовища, сіножаті, торфорозробки
14	Заплави суглинисті та щебенисті	сприятливі	68 балів сприятливі
15	Урвищні схили (стілки), складені переважно вапняками, місцями вкриті чагарниками та лісами	обмежено сприятливі	0 -3 бали несприятливі
16	Скелясті схили долин, складені кристалічними породами	обмежено сприятливі	0-3 бали несприятливі
17	Спадисті схили з опідзоленими чорноземами на лесовидних суглинках, ерозійно небезпечні	мало сприятливі	51-38 балів місцями сприятливі і малосприятливі

рекреації типи місцевостей зайняті орними землями (ПТК 6, 7, 8, 9), інколи суходолами, частково болотами тощо, у Придністер'ї займають біля 50% площі. Оскільки більше половини території використовувалося в сільському господарстві, то доцільно повернутися до оцінки сприятливості ПТК для землеробства на основі якісної та кількісної оцінки бонітету земель (таблиця 1).

Бонітет ґрунтів, за врожайністю зернових і технічних культур в цілому, визначено за даними атласу [1] та за даними таблиць В.П.Кузьмичова та ін. у журналах «Агрохімія і ґрунтознавство» за 1982 рік. До бонітету внесені поправки на еродованість та крутизну схилів. У Придністер'ї поширені глибокі малогумусні чорноземи, які мають найвищий бонітет за врожайністю зернових і технічних культур. На даному етапі головними типами використання земель Придністер'я є рекреаційне і сільськогосподарське, тому оцінка ПТК повинна бути комплексною та диференційованою відповідно до різних типів природокористування.

Найвищий бонітет (за врожайністю зернових і технічних культур) мають несприятливі для

рекреації місцевості з розораними глибокими мало гумусними чорноземами на низьких лесових терасах Дністра і на рівнинах та древніх долинах межиріч (99-100 балів) Сюди також можна віднести місцевості міжтовтрових рівнин з нееродованими (93-95 балів) та слабо змитими (85 балів) глибокими чорноземами (ПТК 6, 7а, 7б, 12б). Найбільшу площу (40-45%) займають хвилясто-балочні вододільні рівнини (ПТК-8) переважно на опідзолених чорноземах під орними землями, які оцінюються на 75 балів на слабозмитих- і 56 балів на середньо- і сильно змитих опідзолених чорноземах. Такий же бонітет мають невисокі рифові масиви Товтр (12в), вкриті лесоподібними суглинками, відповідно 75 і 58 балів. Вапнякові горби та масиви Товтр (12а) сприятливі для рекреації і лісового господарства і малосприятливі для сільськогосподарського використання родючих, але сильно змитих ґрунтів. Мочари плоских понижень межирічних рівнин та заплави суглинисті і щебеністі з лучно-чорноземними ґрунтами мають бонітет 67-68 балів. Близько 30-35% площі у Придністер'ї займають місцевості придолинних схилів з ярами та змитими ґрунтами, часто під лісом, бонітет яких зменшується до 50-30 балів на схилах крутизною 6-9° і 30-20 балів на схилах крутизною 9-15°, до 5 балів на схилах крутизною 20° і більш та при залісненості. Ці місцевості сприятливі і найбільш доцільні для рекреації, лісорозведення, плантацій. На спадистих ерозійно небезпечних схилах з опідзоленими чорноземами бонітет понижується до 50-40 балів, тому доцільно обмежити їх використання у сільському господарстві. Заболочені заплави сприятливі під пасовища, сіножаті та торфорозробки. Стінки і скелясті схили долин обмежено сприятливі для рекреації біля підніжжя, мають цільове призначення та підлягають охороні. Враховуючи те, що місцевості під орними землями несприятливі для рекреації і можуть бути використані тільки для зимового лижного спорту, більш доцільно використовувати їх для землеробства. Таким чином для кожного типу місцевостей та урочищ потрібно розробити комплексну диференційовану оцінку, з врахуванням крутизни схилів, рельєфу, літології та ступеня змиву ґрунтів. Для цього необхідні більш детальні польові і напівстаціонарні дослідження „ключових” ділянок долини та придолинних смуг Дністра.

За результатами польових досліджень в районі населених пунктів Дністрове, Дзвенигород, Латківці, Урожайне на схилах долини Дністра виявлено 14 типів природних комплексів (ПТК) рангу урочищ та їх груп. Серед них за сприятливістю для сільськогосподарського використання виділяються: 1) сприятливі ПТК днищ балок та водозбірних балочних амфітеатрів із сірими й намитими ґрунтами під ріллею, іноді луками, пасовищами, лісом, з бонітетом 67 балів; 2) сприятливі ПТК слабо похилих і похилих схилів із слабо змитими сірими і темносірими ґрунтами з бонітетами від 40 до 60 балів. Природні комплекси терас Дністра, серед яких виділяються ПТК вододільної рівної поверхні 110-120-метрової тераси зі слабо змитими темносірими і чорноземними опідзоленими ґрунтами під орними землями; ПТК вододільної нахиленої поверхні 70-80-метрової тераси із сірими і темно-сірими розораними ґрунтами, частково під лісом; ПТК 35-50-метрової, 30-метрової, 20-метрової терас, зайняті лісами, луками, чагарниками, дорогами, населеними пунктами; ПТК перших надзаплавних терас Дністра та його приток, всі сприятливі як для сільського господарства так і для рекреації. Заплавні ПТК Дністра та його приток з дерново-лучними і лучно-чорноземними ґрунтами під луками, чагарниками, лісонасадженнями, іноді населеними пунктами, найбільш сприятливі для рекреації, хоча мають достатній бонітет (60 балів) для землеробства. ПТК водойм вимагають водоочисних меліорацій. Природно-антропогенні ПТК (населені пункти, дороги, сади, городи, парки тощо) сприятливі для різних типів природокористування та не мають достатнього рівня інфраструктури й обслуговування для певних видів рекреації.

Оціночні показники свідчать про високий ступінь сприятливості більшості ландшафтів Придністер'я для сільськогосподарського використання, зокрема для високопродуктивного землеробства і високого рівня передової ландшафтокультури. На спадистих схилах можливо відновлення плантацій плодово-ягідних культур та виноградників. Слід враховувати, що схили крутизною понад 20° непридатні для землеробства, 10-20° - обмежено придатні при забороні машинної обробки, 5-10°- малосприятливі, в зв'язку з середнім та сильним змивом ґрунтів. За бонітетами ПТК Придністер'я для землеробства можна об'єднати у групи дуже сприятливих (більш 70 балів), сприятливих (69-40 балів), малосприятливих (39-20 балів), несприятливих (19-0 балів) та цільового призначення (ліси, луки, природоохоронні та рекреаційні об'єкти тощо). Порівняння оціночних показників ландшафтів Придністер'я показало їх природну диференціацію за сприятливістю для сільськогосподарського і рекреаційного використання. Таким чином, раціональне природокористування в межах Придністер'я можливе тільки на основі комплексного поєднання у ландшафтному дизайні високої ландшафтокультури землеробства, рекреаційних та природоохоронних територій і об'єктів екологічної мережі.

Література:

1. Атлас почв Украинской ССР. Под ред. *Н.К.Крупского, Н.И.Полупана*. – Киев: „Урожай”, 1979.
2. *Исаченко А.Г.* Ландшафтоведение и физико-географическое районирование / *А.Г.Исаченко*. – Москва: Высш. школа, 1991. – 366 с.
3. *Касіяник І.П.* Загальна оцінка ландшафтів Хмельницької області для відпочинку / *І.П.Касіяник, І.Б. Любинська, В.З. Мисько, Г.В. Чернюк* / Наукові записки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 8. Том 2. – Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2009. – с.105-107.
4. *Касіяник І.П.* Рекреаційна оцінка ландшафтів Хмельницького Придністер'я / *І.П.Касіяник, І.Б. Любинська, В.З. Мисько, Г.В. Чернюк* / Зб. „Дністровський каньйон – унікальна територія туризму. – Тернопіль: „Підручники і посібники”, 2009. – С.52-56.
5. *Марцинкевич Г.И.* Основы ландшафтоведения / *Г.И. Марцинкевич, Н.К. Клишунова, А.Н. Мотузко* / . – Минск: Вышэйш. шк., 1986. – 206с.
6. Природа Хмельницької області / *За ред. К.І. Геренчука*. – Львів: Вища шк., 1981. – С.116-128.
7. *Солнцев Н.А.* О некоторых принципиальных вопросах физико-географического районирования / *Н.А. Солнцев* / НДВШ. Геол.- географ. науки. № 2. – М.: Наука, 1958. – С.32-39.
8. *Царик Л.П.* Природно-рекреаційні ресурси: методи оцінки й аналізу / *Л.П. Царик, Г.В.Чернюк*. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 188 с.
9. *Чернюк Г.В.* Методика ландшафтно-екологічних досліджень малих територій у наукових роботах студентів природничого факультету / *Г.В. Чернюк, В.З. Мисько* / Наукові записки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вип. 8. Том 2. – Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2009. – С.141-143.
10. *Шищенко П.Г.* Прикладная физическая география / *П.Г.Шищенко* – Киев: Вища шк., 1988. – 192с.

Резюме:

Касіяник І., Любинська І., Мисько В., Чернюк А. ОЦЕНКА ЛАНДШАФТОВ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПРИДНЕСТРОВ'Я С ПОЗИЦІЙ СБАЛАНСИРОВАННОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАННЯ

За оціночними показателями встановлено, що більше 50% території Хмельницького Придністров'я займають природні комплекси найбільш сприятливі та сприятливі для земледілля с бонитетами почв від 60 до 100 баллів. Сприятливі для рекреації типи ПК займають до 40-45% площі. Оцінки рекреаційного і сільськогосподарського потенціалів показують таким чином більш цілеспрямовано використовувати земельні ресурси кожного типу ландшафтів.

Ключові слова: ландшафт, природний комплекс, ПТК, оцінка, земледілля, бонитет почв, ступінь сприятливості, рекреація, Хмельницьке Придністров'є.

Summary:

Kasiyanik I., Lyubinska I., Misko V., Chernyuk A. ESTIMATION OF LANDSCAPES OF KHMEL'NICKO PRIDNISTER'YA FROM POSITIONS OF BALANCED NATURE USE.

It is set on evaluation indexes, that more Pridnister'ya occupy 50% territories of Khmel'nicko the most favorable and friendly to agriculture natural complexes with the bonitets of soils from 60 to 100 marks. Friendly to recreation types the NC occupy to a 40-45% area. Evaluation indexes show as more expediently to utilize the resources of different types of natural complexes (NTC).

Key words: a landscape, estimation, degree, is favourableness, landesculture, bonitet of soils, recreation, Khmel'nicke Pridnister'ya, natural complexes – NTK.

Надійшла 23.03.2010р.

УДК 911.2 : 502.4

Галина ПИЛИПЕНКО, Світлана ВЕЛЬЧЕВА

**ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ
ТЕРИТОРІЇ ТАРУТИНСЬКОГО ТА БОЛГРАДСЬКОГО РАЙОНІВ**

Вивчення ландшафтного різноманіття виступає критерієм наукового обґрунтування заходів щодо раціонального використання та збереження ландшафтів. Проведена метризація показників ландшафтного різноманіття для території дослідження, що дозволило розкрити внутрішню структуру ландшафтів, обґрунтувати репрезентативність об'єктів природно-заповідного фонду регіону і можливість створити оптимальну екологічну мережу та структуру природокористування.

Ключові слова: ландшафтне різноманіття, таксономічне різноманіття, індивідуальне топологічне різноманіття, топологічна репрезентативність, урочища, об'єкти природно-заповідного фонду, екологічна мережа.

Вступ. Людство займалося питаннями біотичного і ландшафтного різноманіття ще з перших днів свідомого свого існування. Це відображалось в тому, що в пошуках їжі людина розрізняла видові різноманіття рослин і тварин, вивчала і диференціювала природне середовище, в якому вона існувала. Свідоме пізнання природи розпочинається в ранньому палеоліті і продовжується постійно з розвитком суспільства. Проте пізнання несе з собою й негативні наслідки, тому що руйнуються